

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

Кафедра початкової та дошкільної освіти

ДЕНИС ОЛЕНА ТАРАСІВНА

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
УРОКІВ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Магістерська робота

галуз знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 013 «Початкова освіта»

Науковий керівник:
Мацевко-Бекерська Лідія Василівна
докт. філол. наук, професор,
зав. кафедри світової літератури,
професор кафедри початкової
та дошкільної освіти

Львів-2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	8
1.1. Аналіз психолого-педагогічних досліджень методу проєктів... ..	8
1.2. Засади методики проєктної діяльності у початковій школі.....	19
1.3. Перспективи проєктної діяльності у формуванні умінь молодших школярів на уроках літературного читання.....	23
1.4 Аналіз програм початкової школи з літературного читання... ..	45
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ.....	52
2.1. Стан сформованості читацької компетентності учнів початкової школи.....	52
2.2. Зміст та аналіз дослідно-практичної роботи з організації проєктної діяльності на уроках літературного читання.....	57
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	68
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні у суспільстві зростає потреба в самостійних людях, здатних швидко адаптуватися до змінних ситуацій. Сучасному школяру належить стати активним учасником соціального та духовного розвитку країни, що вимагатиме від нього самостійності в процесі здобуття нових знань та умінь у школі, у вузі та протягом всього життя. Головним результатом шкільної освіти має стати відповідність цілям випереджаючого розвитку. Учні мають бути залучені у дослідні проєкти, творчі заняття, під час яких вони навчаються винаходити, розуміти та освоювати нове, бути відкритими та здатними висловлювати власні думки, вміти приймати рішення та допомагати один одному, формулювати інтереси та усвідомлювати можливості. Це вимагає створення в освітній практиці певних умов включення учнів з молодшого шкільного віку до активної пізнавальної діяльності, зокрема, навчально-дослідницької.

Тому зараз в освіті широко обговорюється питання створення умов підвищення якості навчально-виховного процесу. В арсеналі інноваційних педагогічних засобів та методів особливе місце займає навчальна дослідницька діяльність. Дуже важливо, щоб ця робота була добре поставлена вже з початкової школи, оскільки саме в цьому віці у дітей повинен закладатися фундамент знань, умінь та навичок активної, творчої та самостійної діяльності учнів, прийомів аналізу, синтезу та оцінки результатів своєї діяльності. А дослідна робота – один з найважливіших шляхів у вирішенні даної проблеми. Подібна діяльність, що ставить учнів у позицію «дослідника», займає чільне місце у сучасних системах розвиваючого навчання.

Дитяча потреба у дослідницькому пошуку обумовлена біологічно, дитина народжується дослідником. Невтомна жага до нових вражень, допитливість, постійне прагнення спостерігати та експериментувати, самостійно шукати нові

відомості про світ розглядаються як найважливіші риси дитячої поведінки. Саме це внутрішнє прагнення до досліджень створює умови для того, щоб психічний розвиток дитини спочатку розгортався як процес саморозвитку.

Перед учителем початкової школи стоять різноманітні завдання та цілі як у процесі навчання, так і у процесі виховання дітей. Для вирішення цих завдань існує ціла низка методів та технологій. Проте навіть досвідчені педагоги з великим стажем роботи, які мають високу кваліфікацію, часом не можуть зрозуміти: чому ж так складно виховати комунікабельного та розвиненого випускника початкової школи.

Основна мета уроків літературного читання у початкових класах – допомогти дитині стати читачем; підвести до усвідомлення багатого світу вітчизняної та зарубіжної дитячої літератури як мистецтва художнього слова, збагатити читацький досвід.

У початковій школі дієвим засобом збереження інтересу до досліджень стає творче проєктування. Звичайно, представлення та захист проєктів у початковій школі – це ще не стендова доповідь, не аргументований захист, але барвисте дійство, проєкти «в картинках». Проєкти в початкових класах – це важко, це проблематично, тому що діти ще малі, у них мало досвіду (читацького, навчального, пошукового). Але все ж таки організувати проєктну діяльність можна.

Величезна підготовча робота вчителя, дітей, батьків плідно впливає на формування дитячого колективу, пробуджує в дітей і батьків інтерес до школи. Створення спільного учнівського проєкту – це засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів, одна з форм організації спільної діяльності вчителя та учня, учня та групи учнів, які можуть формуватися як учителем, так і за бажанням самих дітей.

Нині проєктна діяльність дуже актуальна у сучасному світі, оскільки його мета – виховання функціонально грамотної особистості. Проєктна діяльність –

спільна навчально-пізнавальна, творча чи ігрова діяльність учнів, що має спільну мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовану на досягнення загального результату діяльності. Головною умовою проєктної діяльності є наявність заздалегідь вироблених уявлень про кінцевий продукт діяльності, етапів проєктування та реалізації проєкту, включаючи його осмислення та рефлексію результатів діяльності.

Сучасне суспільство ставить перед школою завдання створення умов для формування особистості моральної, емоційної, естетично розвиненої, творчої та самостійної. При цьому необхідно зберегти індивідуальність дитини, розвинути її інтерес до навколишнього світу та готовність співпрацювати з людьми. Вимоги до результатів освоєння загальної освіти в рамках державних освітніх стандартів другого покоління структуруються за ключовими завданнями загальної освіти, що відображають індивідуальні, суспільні та державні потреби, і включають предметні та особистісні результати.

Аналіз джерел та публікацій: організації навчально-дослідницької діяльності учнів (Л. Ф. Кліманова, 2012, О. В. Онопрієнко, 2005); концепції розвиваючого навчання початкової освіти та теорії навчальної діяльності (Н. В. Іванова, 2018, Н. В. Матяш, 2017); основи організації проєктної діяльності (Л. Б. Рибущкіна, 2017, М. К. Хуснетдінова, 2018, Н. А. Швецова, 2013); методичні засади викладання літератури (Л. Ф. Кліманова, 2013, В. О. Науменко, 2012).

Мета дослідження – теоретично дослідити проблему використання проєктної діяльності на уроках літературного читання у початковій школі, визначити педагогічні умови, процес, методика організації проєктної діяльності молодших школярів.

Об'єкт дослідження - проєктна діяльність молодших школярів на уроках літературного читання.

Предмет дослідження - педагогічні умови, процес та методика організації проєктної діяльності молодших школярів.

Завдання дослідження:

- Здійснити аналіз психолого-педагогічних досліджень методу проєктів.
- Охарактеризувати засади методики проєктної діяльності у початковій школі.
- Проаналізувати перспективи проєктної діяльності у формуванні умінь молодших школярів на уроках літературного читання.
- Проаналізувати стан сформованості читацької компетентності учнів початкової школи.
- Охарактеризувати зміст та аналіз дослідно-практичної роботи з організації проєктної діяльності на уроках літературного читання.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури, періодичних навчальних видань з проблеми дослідження; порівняння, узагальнення та систематизація теоретико-методологічних засад, педагогічного досвіду організації, ігрової діяльності вчителями початкових класів) для з'ясування сучасного стану дослідженості проблеми в теорії та практиці й уточнення змісту ключових понять дослідження; емпіричні (моделювання, спостереження, анкетування, бесіда); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) для обробки результатів педагогічного експерименту, аналізу й доведення їх достовірності.

Практичне значення визначається тим, що запропоновані завдання та вправи можуть бути рекомендовані вчителям початкових класів з метою формування дослідницьких умінь засобами проєктної діяльності.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, 2 розділів, висновків до розділів, висновку, списку використаної літератури та додатків.

У «Вступі» обґрунтовано актуальність теми, об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, описано методи дослідження, виокремлено теоретичне та практичне значення дослідження.

У Розділі 1 «Теоретико-методологічні основи дослідження проєктної діяльності в початковій школі» здійснено аналіз психолого-педагогічних досліджень методу проєктів. Охарактеризовано засади методики проєктної діяльності у початковій школі. Здійснено аналіз перспективи проєктної діяльності у формуванні умінь молодших школярів на уроках літературного читання.

У Розділі 2 «Експериментальне дослідження впровадження проєктної технології навчання в початковій школі на уроках літературного читання» здійснено діагностику стану сформованості читацької компетентності учнів початкової школи. Показано зміст та аналіз дослідно-практичної роботи з організації проєктної діяльності на уроках літературного читання.

У висновку здійснено короткий аналіз та підбиття підсумків результатів дослідження.

Апробація. Матеріали магістерського дослідження були апробовані:

1. Особливості організації проєктної діяльності під час уроків літературного читання у початковій школі. Друга (II) Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених. Педагогічна освіта у світлі реформ і викликів. Львів, 2022. с. 87-90.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамович Є. А. Читання у початкових класах. М. 2015. 43 с.
2. Андрійчук Б. І. Проектна діяльність учнів початкової школи. 2013. №2 167 с.
3. Артисюк І. Застосування методу проєктів у початковій школі. Початкова освіта. №27 (603). 40 с.
4. Антоненко В. У. Застосування проєктної технології у шкільному навчанні: еволюція методу проєктів. Вісник КДУ. 2016. № 9. С. 21-27.
5. Берестньова Є. В. Проектна діяльність учнів початкової школи Початкова школа. 2017. № 6. С. 15-17.
6. Васильєва М. С. Актуальні проблеми методики навчання читання у початкових класах. Київ, 2014. 149 с.
7. Вільк Г. Дитячі роки Тараса Шевченка. Початкова школа. 2018. №5. С. 64-65.
8. Волкова Н. П. Педагогіка. К.: Альма-матер, 2007. 610 с.
9. Гришанин К. Г. Цікавість, як обов'язкова вимога до уроку у сучасній школі. ЕКО. 2017. № 1. С. 93-102.
10. Голубенко М. К. Проектна діяльність у школі. К.: Шкільний світ, 2017. 128 с.
11. Горшкова І. А. Розвиток проєктних умінь учнів при вивченні географії. Сучасні проблеми науки та освіти. 2016. № 4. 112 с.
12. Григорчук А. Протопопова М. Проектна діяльність учнів на уроці читання. Початкова школа. 2007. № 1 с. 14-17
13. «Діагностика інформаційної компетентності» (на основі «Діагностики рівня сформованості навичок дослідницької роботи у учнів» Т.А. Сідорчук, Н. І. Корольової). К. 165 с.

14. Дубовкін В. А. Потенціал проєктної діяльності у початковій школі. Початкова школа 2017. № 9. С.51-55.
15. Дубровіна О. С. Можливості проєктних технологій з формування проєктувальних умінь учнів у професійному навчанні. Теорія та практика освіти в сучасному світі: Академія, 2012. С. 284-287.
16. Землянська Є. М. Навчальні проєкти молодших школярів. Початкова школа, 2015. №9. С. 55-59.
17. Іванова Н. В. З досвіду роботи використання проєктного методу під час уроків української у початковій школі. Початкова школа. 2018. № 8. С. 65-69.
18. Іванова Н. В. Можливості та специфіка застосування проєктного методу в початковій школі. 2014. №2. 176 с.
19. Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 1 клас: підручник для загальноосвітніх установ. О 2 год. Ч. 1. Київ: Просвітництво, 2012. 80 с.
20. Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 1 клас: підручник для загальноосвітніх установ. О 2 год. Ч. 2. 2-ге вид. Київ: Просвітництво, 2012. 80 с.
21. Кліманова, Л. Ф. Літературне читання. 2 клас: підручник для загальноосвітніх установ з аудіопримом. на електрон. носії. О 2 год. Ч. 1. 4-е вид. - Київ: Просвітництво, 2013. 224 с.
22. Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 2 клас: підручник для загальноосвітніх установ з аудіопримом. на електрон. носії. О 2 год. Ч. 2. 3-тє вид. К.: Освіта, 2012. 224 с.
23. Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 2 клас: підручник для загальноосвітніх установ з аудіопримом. на електрон. носії. О 2 год. Ч. 2. 3-тє вид. К.: Освіта, 2016. 224 с.
24. Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 3 клас: підручник для загальноосвітніх установ з аудіопримом. на електрон. носії. О 2 год. Ч. 1. 2-ге вид. К.: Просвітництво, 2013. 223 с.

- 25.Кліманова Л. Ф. Літературне читання. 3 клас: підручник для загальноосвітніх установ з аудіопримом. на електрон. носії. О 2 год. Ч. 2. Київ: Просвітництво, 2013. 223 с.
- 26.Кліманова, Л. Ф. Літературне читання. 4 клас: підручник для загальноосвітніх установ у комплекті з аудіопримом. на електрон. носії. У 2 год. Ч. 2. Київ: Просвітництво, 2013. 223 с.
- 27.Кондратова Л. Г. Художня культура. 10 клас : метод. посіб. Х.: Основа, 2010. 208 с.
- 28.Кокарева З. А. Діагностика сформованості дій цілепокладання. Початкова школа: щомісячний науково-методичний журнал. 2014. № 2. С. 21-24.
- 29.Коломийцова І. М. Робота з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку у позаурочний час. Молодий вчений. 2016. №17. С. 123-125.
- 30.Корчак Я. Несерйозна педагогіка. Видавництво: Самокат, 2016. 216 с.
- 31.Курочкіна Л. П. Критерії оцінки та контроль результатів проєктної діяльності учнів: доповідь. К. 176 с.
32. Літературне читання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 класи. О. Я. Савченко, В. О. Мартиненко, В. О. Науменко, Н. М. Колеснікова, Л. І. Лаптева. с. 71-97.
33. Литовка В. С. Психолого-педагогічні особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку. 2017 № 8. С. 89-94
34. Маслов П. А. Самореалізація молодших школярів у проєктній діяльності. Початкова школа. Плюс До та Після. Харків, 2018. №5. С.71-73.
35. Матяш Н. В. Проєктний метод навчання у системі технологічної освіти. Педагогіка. 2010. № 4. С. 38-44.
36. Матяш Н.В. Проєктна діяльність молодших школярів: Книга для вчителя початкових класів. К.: Вентана-Граф, 2017. 187 с.
37. Науменко В.О. Літературне читання. 2 клас. К.: Освіта, 2012. 176 с.
38. Науменко В.О. Літературне читання. 3 клас. К.: Освіта, 2014. 176 с.

39. Науменко В.О. Літературне читання. 4 клас. К.: Освіта, 2015. 171 с.
40. Образцов П. І. Розвиваюче початкове навчання у контексті нових освітніх стандартів. Вчені записки Орловського державного університету. Серія: Гуманітарні та соціальні науки. 2015. С. 2 49-253.
41. Онопрієнко О. В. Управління проєктною діяльністю молодших школярів. Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів. К. : Початкова школа, 2005. С. 53-54.
42. Онопрієнко О. Проєкти в початковій школі : тематика та розробка занять. К. : Шкільний світ, 2007. 128 с.
43. Осовецький І. А. Про вивчення мови українського фольклору. Питання мовознавства. 2018. № 3. С. 93-112.
44. Оспанова Г. С. Організація проєктної діяльності школярів. Міжнародний журнал експериментальної освіти. 2016. № 3 (частина 1). С. 49-57.
45. Подобедова Т. Ю. Проєктування як педагогічний феномен: методологічні та теоретичні аспекти. Гуманітарні науки. 2004. №1 (7). С.100-108.
46. Пулатова А. Р. Проєктна діяльність у початковій школі. Міжнародний науковий журнал «Інноваційна наука» № 02-2 2017. 187 с.
47. Рибушкіна Л. Б. Метод проєктів як розвиток дослідницької діяльності молодшого школяра. Наука та школа. 2017. №5. 176 с.
48. Савченко О. Я. Уміння вчитися - ключова компетентність молодшого школяра. Київ: Педагогічна думка, 2014. 176 с.
49. Савченко О. Я., Вчителю початкових класів Методика читання у початкових класах. Київ: Освіта, 2007. 163 с.
50. Савченко О.Я. Літературне читання. 2 клас. К.: Освіта, 2012. 161 с.
51. Савченко О. Я. Літературне читання. 3 клас. К.: Освіта, 2013. 197 с.
52. Савченко О. Я. Літературне читання. 4 клас. К.: Освіта, 2015. 192 с.

53. Сердюк М. А. Мова фольклору та облік його особливостей при вивченні творів усної народної творчості у початковій школі ч 1. Мова казки. Борисоглібськ, 2014. 67 с.
54. Структура та зміст проектної діяльності: Проектна діяльність на уроках технології в 5-9-х класах. 2015. №2. С. 17-23
55. Проектна діяльність як спосіб взаємодії сім'ї та школи. Початкова школа. 2015. №9. С. 46-47.
56. Умаєв А. У. Сутність та структура проектних умінь учнів. Проблеми сучасної педагогічної освіти. 2018. С. 384-387.
57. Франчук О. В. Інноваційні технології на уроках читання: Методична система ЧПКМ. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 192 с.
58. Хуснетдінова М. К. Розвиток проектних компетенцій молодших школярів. Початкова школа. 2018. № 1. С. 69-71.
59. Черноусова-Ніконорова, Т.В. Можливості розвиваючого та проблемного навчання при організації творчої діяльності на уроці початковій школі/Т.В. Черноусова-Ніконорова. Матеріали науково-практичної конференції «Наука та соціум». 2019. С.1-7.
60. Чувашова Є. В . Навіщо потрібна проектна діяльність молодших школярів? Молодий учений. 2016. №15.1. С. 42
61. Швецова Н. А. Проектна діяльність як спосіб креативного розвитку молодших школярів. Концепт. 2013. № 2. С. 326.
62. Щербакова С. Г. Організація проектної діяльності освітній установі. Київ. 2018. 96 с.
63. Юрчик О. В. Впровадження проектної технології в навчальний процес. Хмельницький: НВО №5 ім. С. Єфремова, 2015. 88 с.

